

Чорнопольський М.Ю.,
здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти
Університету митної справи та фінансів

Науковий керівник: Шевченко Н. І.,
кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри публічного
управління та митного адміністрування Університету митної справи та фінансів

ІНСТИТУТИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ЯК ДОПОМІЖНІ СУБ'ЄКТИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Корупція залишається однією з ключових загроз ефективному функціонуванню державних інституцій, підриваючи довіру до влади, обмежуючи економічний розвиток та порушуючи права громадян. У цьому контексті інститути громадянського суспільства (ІГС) виступають важливими суб'єктами антикорупційної діяльності, забезпечуючи контроль за діями влади, активізацію громадянського залучення та адвокацію прозорих політик.

Громадянське суспільство є каталізатором соціальних змін та відіграє важливу роль у виявленні корупційних ризиків, формуванні суспільної нетерпимості до корупції та моніторингу виконання антикорупційних зобов'язань держави. Міжнародний досвід свідчить, що залучення громадянського суспільства до боротьби з корупцією є ключовим фактором успішної реалізації антикорупційних стратегій.

Інститути громадянського суспільства відіграють низку функцій у протидії корупції, а саме: контроль за діяльністю державних органів (моніторинг державних закупівель, прозорості використання бюджетних коштів, дотримання етичних норм посадовими особами); адвокація антикорупційних реформ (ініціювання змін у законодавстві, спрямованих на посилення прозорості та підзвітності влади); просвітницька діяльність (формування у громадян критичного ставлення до корупції через освітні програми, кампанії з підвищення обізнаності та роз'яснення правових аспектів); сприяння міжнародному співробітництву (залучення ресурсів та підтримки міжнародних організацій у реалізації антикорупційних ініціатив) [1].

Організація Transparency International здійснює глобальний моніторинг корупції, публікуючи індекс сприйняття корупції, який допомагає урядам та громадянському суспільству визначати пріоритети боротьби з цим явищем [2].

Механізми участі ІГС у боротьбі з корупцією можна охарактеризувати наступним чином:

1. Експертний аналіз і рекомендації: ІГС проводять незалежні дослідження та аналітику, спрямовані на виявлення корупційних ризиків у державній політиці. Наприклад, аналітичні центри (think tanks) в Україні, такі як Центр протидії корупції (ЦПК), проводять оцінку ефективності антикорупційного законодавства та ініціюють його вдосконалення.

2. Моніторинг публічних ресурсів: Громадські організації, такі як «Dozorro», здійснюють контроль за проведенням державних закупівель через платформу ProZorro, що дозволяє виявляти зловживання та конфлікти інтересів.

3. Захист викривачів корупції: ІГС допомагають викривачам (whistleblowers) у правовому захисті та оприлюдненні фактів корупції, сприяючи формуванню культури нульової толерантності до корупції.

4. Інформаційні кампанії: Проведення кампаній на рівні громад, спрямованих на формування суспільного усвідомлення про шкідливість корупції.

Ефективна боротьба з корупцією можлива лише за умови партнерства між державою та громадянським суспільством. Основними формами такої взаємодії є:

- участь громадськості у формуванні та реалізації державної антикорупційної політики;
- інституційна підтримка ІГС через грантові програми або механізми державно-громадського партнерства;
- спільні проекти з підвищення прозорості, наприклад, впровадження систем електронного декларування активів посадовців [4]

Прикладом є Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) в Україні, яке активно співпрацює з ІГС у розробці антикорупційних стратегій.

Успішні приклади взаємодії громадянського суспільства та держави демонструють такі країни, як: Грузія (реформи, впроваджені за підтримки громадськості, дозволили значно знизити рівень корупції у сфері державних послуг; Польща (громадські організації сприяли впровадженню прозорих процедур у публічному адмініструванні); Естонія (Участь громадськості в розробці цифрових платформ, таких як e-Government, сприяла підвищенню прозорості) [3].

У цій царині для посилення боротьби з корупцією можна рекомендувати: розширювати правову базу для підтримки діяльності ІГС у сфері протидії корупції; створювати умови для більш активної участі громадськості у розробці та моніторингу антикорупційних програм; забезпечувати фінансову та технічну підтримку ініціатив ІГС, спрямованих на боротьбу з корупцією; поширювати найкращі міжнародні практики та адаптувати їх до місцевих умов.

Інститути громадянського суспільства є важливими суб'єктами у боротьбі з корупцією, що забезпечують прозорість і підзвітність органів влади, підвищують обізнаність громадян і сприяють формуванню антикорупційної культури [4]. Їх ефективна взаємодія з державою здатна значно підвищити результативність антикорупційних заходів, що є ключовою умовою для сталого розвитку суспільства.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.
2. Transparency International Ukraine. Офіційна веб-сторінка. Індекс сприйняття корупції. https://ti-ukraine.org/ti_format/doslidzhennya/cpi/.
3. Bardhan P. Corruption and Development: A Review of Issues. *Journal of Economic Literature*, 1997. vol. 35, issue 3, 1320-1346 <http://www.e-jel.org/archive/sept1997/Bardhan.pdf>
4. Центр протидії корупції (ЦПК). Аналітичні звіти. <https://antac.org.ua>.